

Motion till riksdagen 2022/23:571

av Annette Rydell (S)

Tydligare utbildning i skolan om den svenska modellen på arbetsmarknaden

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att skolan ger elever kunskap om den svenska arbetsmarknadsmodellen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Vi talar ofta om en svensk eller nordisk modell för att reglera relationerna på arbetsmarknaden som skiljer sig från andra länders system. Vår modell bygger till stora delar på kollektiva förhandlingar mellan väl organiserade arbetsmarknadsparter. Endast undantagsvis går staten in och lagstiftar om vilka villkor som ska gälla. Arbetsmarknadens parter hanterar också en stor del av det försäkringsskydd (inklusive tjänstepension) som arbetstagare omfattas av.

Den svenska modellen har varit oerhört framgångsrik. Arbetskraftsdeltagandet är högt, liksom sysselsättningen och tilliten mellan människor. Löneutvecklingen har varit god och löneskillnaderna är, trots en ökande trend, fortsatt internationellt sett små medan flexibiliteten för arbetsgivarna är fortsatt hög (även om det inte alltid låter så i debatten).

Nu finns det reella hot mot den svenska modellen. Organisationsgraden har minskat under en lång rad år. Eftersom vår modell skiljer sig från andra möts den ofta med oförstående inom EU (fackligt aktiva i andra medlemsländer har väldigt svårt att förstå varför svenska fackföreningar inte vill omfattas av europeiska minimilöner).

Också bland svenska ungdomar är kännedomen om och respekten för den svenska modellen mindre idag än tidigare. De förstår inte alltid värdet av att vara med i facket och vet inte vilka lagar de trots allt har att förhålla sig till när de arbetar. En del tror att arbetsgivarna kan anställa och avskeda hur som helst och vet heller inte att pensionen påverkas av hur man arbetar.

Det är skolans uppgift att rusta våra ungdomar för livet och det inkluderar arbetslivet. Ändå är undervisningen om hur den svenska arbetsmarknadsmodellen fungerar inte särskilt prioriterad i dagens skola. Det är synd. Redan som tonåringar tar många sitt första arbete i form av ett sommar- eller helgjobb, och de ska då ha ordentliga förkunskaper om sina rättigheter och skyldigheter på arbetsplatsen och att det är arbetsmarknadens parter som förhandlar om kollektivavtalen.

Skolan måste bättre rusta ungdomar för arbetsmarknaden och dess förutsättningar genom en tydligare undervisning. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Annette Rydell (S)